

In dit nummer

10

JOHN KROON

DE EEUWIGE NOTARISZOON

Gerben Karstens (1942-2022) en de bijnaam waar hij niet meer van afkwam

16

FRANK HEINEN

ANNEMIEK VAN VLEUTEN VERSNIPPERD

Portret van een veelzijdig wielrenster, tevens een bijzonder normaal mens

42

THOMAS SIJTSMA

DE ZWIJGENDE GINO BARTALI: HELD EN SLACHTOFFER VAN EEN VERZONNEN VERHAAL

De Italiaanse renner die nét achthonderd Joden het leven redde

62

JOOST-JAN KOOL

MEER DAN EEN RIB UIT ADAMS LIJF

Bij de vrouwen maakt het wielrennen een razendsnelle ontwikkeling door, maar hoe zinvol is een vergelijking met de mannen?

72

DENNIS BOXHOORN

DE LAATSTE WEKEN VAN DAVIDE REBELLIN

Op bezoek bij de renner die op 51-jarige leeftijd min of meer wilde stoppen en in het najaar van 2022 werd doodgereden

95

WILLIE VERHEGHE

L' ULTIMO CHILOMETRO DI DAVIDE REBELLIN

'Jarenlang de Methusalem op dunne rubberen bandjes'

96

WIEP IDZENGA

**EVERY PICTURE
TELLS A STORY (40)**

Ellen van Dijk in de Ronde van Vlaanderen, 2014

132

NANDO BOERS

**BEROEP WIELRENNER
DEEL 41: BRAM WELTEN**

'Die ene zege is al het harde werken waard'

114

MARIJN DE VRIES

**LON, FEM EN MIES,
THE NEXT GENERATION**

Lonneke Uneken, Mischa Bredewold en
Femke Markus: aanstormend Nederlands
talent bij het vrouwenwielrennen

148

ROBBERT TILLI

**NIEUWE KNEETSTORY'S
VAN ROXANE**

Roxane Knetemann, een co-commentator
met groot gezag

126

BRIGADIER KODAK

'Gebruik je kop, helm op'

150

EN VERDER

**COLUMN KARSTEN KROON
LETTERKNECHT
AUTEURSBIOGRAFIEËN**

DE EEUWIGE NOTARISZOO

– door –

JOHN KROON

Gerben Karstens gold in de wielersport als een buitenbeentje: een grappenmaker, maar ook een goede sprinter met een imponerend palmares. Een renner met een afkomst die als uitzonderlijk werd beschouwd en hem een bijnaam opleverde waar hij niet meer van afkwam. Afgelopen oktober overleed hij op tachtigjarige leeftijd.

IJ WAS PAS 19 JAAR, deed mee aan de Ronde van het Capitol in Den Haag en daar had je het al. ‘De Leidse notariszoon Gerben Karstens’ had kans gezien zich als tweede te plaatsen achter de Amsterdammer Cor Schuurung.

De Leidse notariszoon dus. Dat was in mei 1961. In dezelfde maand werd ‘de Leidse notariszoon Gerben Karstens’, tevens lid van de Leidse wielierclub Swift, gekozen in de Nederlandse schaatskernploeg.

Ook nog in dezelfde maand sprintte ‘de Leidse notariszoon’ in de Ronde van Leiden bij de amateurs naar de eerste plaats. Bij de adspiranten eindigde toen ene E. Dolman uit Rotterdam als tiende.

De Leidse notariszoon, noemden ze hem dus.

Toen hij militair wegkampioen was geworden.

Toen hij nationaal kampioen werd op de baan op het nummer vijftig kilometer zonder gangmakers.

Toen dokter Strikwerda werd beschuldigd van het toedienen van doping.

Toen hij een ‘middernachtsprint’ in de Zesdaagse van Rotterdam won.

Toen hij een keeloperatie moest ondergaan.

Toen hij in de gele trui reed.

Toen de journalist Frans Nypels hem op een verwend kind vond lijken.

Toen Frans Nypels hem een wilskrachtige renner noemde.

Toen Liesbeth List de Vlielandse vuurtorenwachtersdochter werd genoemd.

Toen hij in 1964 de voorlaatste etappe van de Tour de France won.

Gerben Karstens,
omstreeks 1977
Foto Cor Vos

Toen schaatsbond KNSB hem een startverbod oplegde, omdat hij als beroepswielrenner niet meer als amateur kon worden beschouwd.

Toen hij in de Tour na een lekke band op de rug sprong van een andere renner, terwijl een ploeggenoot zijn fiets aan de hand meenam.

Toen hij in de Ronde van Lombardije als eerste was gefinisht.

Toen de voetballer Klaas Nuninga onderwijzer bleek te zijn geweest.

Toen hij een tijdrit won in de Ronde van Spanje.

Toen hij stopte met wielrennen.

De Leidse notariszoon. De Leidse notariszoon. De Leidse notariszoon.

Gerben kon er weleens gek van worden. Wat moest hij met die woorden?

De 3 Oktober Ronde te Leiden in 1998, voor renners van gevorderde leeftijd als Jan Janssen en Joop Zoetemelk: ‘de Leidse notariszoon’ deed ook weer mee.

Wie won in 2000, voor onder anderen de atleet Wim Slijkhuis en de roeier Ronald Florijn, de verkiezing ‘Leidse sporter van de eeuw’? Inderdaad. De toen 58-jarige Leidse notariszoon.

In het buitenland riepen of schreven ze het ook vaak. De notariszoon. ‘*Le fils de notaire*’ riep de microfonist van de Tour de France en Franstalige kranten voegden er soms ‘de Leyde’ aan toe.

In 2003, bij het honderdjarig bestaan van de Ronde van Frankrijk, was hij het nog altijd, toen hij terugkeek op zijn wielloopbaan. ‘De Leidse notariszoon’ schreven diverse kranten, benevens ‘de Clown van de Tour’.

Natuurlijk noemden ze hem ook wel ‘de Karst’.

Maar toen hij vorig jaar oktober op tachtigjarige leeftijd overleed was hij, behalve een wielrenner met een imposant palmares, een sporter die ook weleens op doping was betrapt, tevens een talentvol schaatser was geweest, een grappenmaker in het peloton, iemand die naast Hinault liep toen die een rennersstaking had uitgeroepen, een onderdaan die trachtte te flirten met prinses Beatrix, een niet-klimmer die de ‘bus’ bijeenriep, en nog zo het een ander, maar toch ook weer: de Leidse notariszoon.

Zo leuk was dat niet altijd om te horen. Zeker niet als zijn ploegleider Kees Pellenaars, niet zijn beste vriend zacht uitgedrukt, dingen ging roepen als: ‘Dat notariszoontje moet zijn mond maar eens houden.’ Of: ‘Dat heertje uit Leiden moet eerst maar eens hard fietsen.’

De journalist Fred Racké schreef dat Gerben het na enkele jaren niet

‘Dat heertje uit Leiden moet eerst maar eens hard fietsen’

eens meer hoorde als de omroeper van de Tour hem bij de start van een etappe weer eens als zoon van een notaris aankondigde en dat hij ook de strijd tegen ‘de Leidse notariszoon’ in de krantenkolommen maar had opgegeven. Het deed hem niets meer, zei Karstens later.

Een van de kranten, die hem vele malen als ‘de Leidse notariszoon’ had aangeduid, verzuchtte in 1972 ‘dat hij dat predicaat wel nooit zal kwijtraken’.

In die typering klonk, zeker in de eerste jaren toen het cliché nog geen cliché was, lichte tot zware verbazing door. Een notariszoon op een racefiets? Die ook nog heel hard kon gaan? Notarissen hadden geen wielrenners als zoon, wielrenners hadden timmermannen of straatmakers als vader, of soms een oom als smokkelaar. Nu komt het voor dat coureurs zoon zijn van een ivf-specialist of dat ze zelf eerst even afstuderen in de epidemiologie, maar dat was in de jaren zestig, zeventig toch heel ongebruikelijk. Als notariszoon was je in de wielersport een buitenbeentje. Daar kwam nog bij dat Gerben het Algemeen Beschaafd Nederlands beheerste en dat kon je niet echt van elke wielrenner beweren.

Of, zoals de journalist Ger Schuurman het in *Het Vrije Volk* schreef: ‘Het valt nu eenmaal niet te ontkennen dat Gerben Karstens uit een milieu komt waarin men niet direct de jongens voor het harde labeur van de wielersport op de weg zou zoeken.’

Dus een notariszoon – daar keek je van op, en dat schreef je op.

Niet fijn dus voor Gerben, die niet kon inzien wat het beroep van zijn vader met zijn sportieve prestaties te maken had. Dat overkwam verder voornamelijk wielrennende boerenzonen. Het omgekeerde vroeg zijn vader zich af. Al zei die op recepties weleens gekscherend: ‘Ik ben de vader van de Leidse notariszoon.’ Kennelijk sukkelde de wielersport met een minderwaardigheidscomplex.

Daar kwam bij: de echte Leidse notariszoon was – en is – Gerbens

twee jaar oudere broer Jan. Die is niet alleen notariszoon, die werd ook zelf notaris en trouwde met een vrouw, Rini, die ook notaris was; samen leidden in Leiden ze een notariskantoor.

Jan had doorgeleerd, net als nog twee broers en een zus. Gerben hield de ulo na twee jaar voor gezien, ging naar de landbouwschool en zou boer zijn geworden als hij met hard fietsen niet zo goed had kunnen verdienen.

Jan was niet alleen notaris, maar ook notabel. (Bestuurs)lid van de Leidse herensociëteit Amicitia (opgericht in 1768). En vele jaren bestuurslid van de 3 October Vereeniging die jaarlijks ter herdenking van Leidens Ontzet een volksfeest organiseert met veel tradities, met koraalzing, kerkbezoek, kermis en kroeg.

De bestuurs- en commissieleden lopen op 3 oktober een groot deel van de dag in jacquet en met een hoge hoed op door de stad, een enkeling in de avonduren licht slingerend. Die hoed was handig, want de bestuursleden zitten ook elk jaar in een open rijtuig tijdens een gekostumeerde optocht door het centrum van Leiden. Zo kon je zien hoe Jan op zo'n dag met zijn hoed naar het volk zwaaide, terwijl broer Gerben enkele dagen later in Lombardije zijn kloten eraf draaide – even in wielertaal gesproken.

Over vreemde uitdrukkingen gesproken: als Jan en Gerben elkaar ontmoetten of telefonisch contact hadden, luidde hun strijdkreet steevast, zo vertelde Jan aan *de Volkskrant*: 'Froelo Pente Krале Mees.' Wat dat betekende wist niemand, zichzelf ook niet.

Jan Karstens zat in nog veel meer organisaties die het beste voorhadden met de stad en haar bewoners. In 1998 kende de gemeente hem daarom een erepenning toe, die jaarlijks aan de vooravond van 3 oktober wordt uitgereikt. Al behoorde het bestijgen van een racefiets niet tot Jans activiteiten – hij kan wel behoorlijk kegelen – burgemeester Cees Goekoop prees hem niettemin 'als waterdrager en kopman tegelijk'.

Dat Gerben Karstens wielrenner van beroep zou worden, was niet altijd vanzelfsprekend geweest. Zijn ouders waren van gereformeerden huize. Dus was sporten op de dag des Heren problematisch. Karstens' vroegere wielervriend en stadgenoot Wim van Duivenbode herinnerde zich in het *Leidsch Dagblad* dat Gerben weleens op zondag voortijdig de kerk uitsloopt om in de auto te springen die Van Duivenbode had klaarstaan om zo koers te zetten naar een wielervedstrijd. Soms werd dat ontdekt. Van Duivenbode: 'Wat gaan jullie doen?', vroeg zijn moeder

dan. ‘Als Gerben gaat koersen dan hoeft hij niet meer thuis te komen.’

Als hij in de uitslag van een zondagse koers dreigde voor te komen, die mogelijk in de krant zou worden gepubliceerd, zorgde hij ervoor als NN zijn plaats te hebben behaald. Toen Karstens in 1964 een gouden medaille had veroverd op de Olympische Spelen in Tokio, in de ploegentijdrit, zei zijn vader in een interview dat hij een inzamelingsactie voor de bouw van gereformeerde kerken veel belangrijker vond.

En dat Gerben zijn talent van God had gekregen.

Zijn ouders draaiden dus bij. Gerben, inmiddels een succesvolle en slimme renner, bezorgde hun in Oud Ade, een weekendhuisje. Toen in 1976 in Leiden een stichting werd opgericht met als doel de start van de Tour de France in 1978 naar de stad te halen, toch altijd een ronde met drie zondagse etappes, liet zij de akte passeren bij notaris Karstens senior en nam Jan als juridisch adviseur zitting in het bestuur.

Dat het met die Tour in Leiden sportief en financieel een fiasco werd, konden ze toen uiteraard niet voorzien. Omdat de Tourleiding het parcours van de proloog door de beregende stad achteraf te glad en te bochtig vond, besloot ze de uitslag niet te laten meetellen voor het algemeen klassement. Zo onthield zij Jan Raas de gele trui. Hij had het tijdrifje gewonnen en de 36-jarige Gerben werd veertiende. (Raas won de volgende dag de etappe van Leiden naar St. Willebrord.) Het financiële debacle werd mede veroorzaakt doordat Tourbaas Felix Lévitán achttien reclameborden van regionale sponsors bij de start in de Groenordhal had laten verwijderen.

Gerben Karstens had Leiden toen allang verlaten, woonde elders, ging na zijn wielercarrière in zaken en zeezeilen en nog van alles en nog wat. Hoewel bekend om zijn grappen en grollen op verjaardags- en andere feestjes ging de donkere kant van het bestaan niet aan hem voorbij. Hij belandde enige tijd, alweer lang geleden, in het toenmalig psychiatrisch ziekenhuis Endegeest in Oegstgeest – de inrichting die ook in de Leidse schrijver Maarten Biesheuvel een reguliere gast had.

Op 8 oktober 2022 overleed Gerben Karstens; het gevolg van een herseninfarct. Op de uitvaartplechtigheid waren de eerste woorden van broer Jan: ‘Froelo Pente Krale Mees.’

Op het palmares van Gerben Karstens staan onder meer overwinningen in Parijs-Tours, het Nederlands Kampioenschap, het Criterium der Azen, etappes in de Tour (6), de Giro (1) en de Vuelta (14), en vele ereplaatsen. In de Tour de France droeg hij tweemaal de gele trui

VAN VLEUTEN

VERSNIJPER

— door —

FRANK HEINEN

Annemiek van Vleuten op weg naar de wereldtitel in Wollongong, 2022. Foto's Cor Vos